

Свинаренко Н.О.
Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
м. Харків, Україна
e-mail: Nataliia Svynarenko@hneu.net

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ СЛУХАЧАМИ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ

Застосування міжпредметних зв'язків на практичних заняттях з багатьох навчальних дисциплін не є якимось новим, чи пріоритетним напрямом планування навчальної діяльності у закладах вищої освіти. Та все ж, при вмілому виборі теми заняття, раціонально розподіленому часі, тісній та плідній співпраці з викладачами інших предметів може дати дуже гарний результат засвоєння студентами навчального матеріалу. Серед багатьох принципів, котрі спрямовані на покращання процесу засвоєння навчального матеріалу, важливе місце займає використання міжпредметних зв'язків у процесі викладання. Це є важливим як для викладання різних навчальних дисциплін як для контингенту вітчизняних студентів, так і для іноземних студентів (або для слухачів підготовчого відділення).

Використання викладачами вищих навчальних закладів міжпредметних зв'язків на подібних об'єднаних заняттях позитивно впливає на активізацію пізнавальної діяльності слухачів підготовчого відділення, допомагає краще зрозуміти суть наукових явищ, сприяє зростанню сприйняттю мисленнєвої та мовленнєвої активності, розширенню лексичного запасу, краще узагальнює знання з різних навчальних дисциплін. Це надзвичайно позитивно як для викладацького досвіду, так і для студентського сприйняття.

За допомогою всебічних міжпредметних зв'язків на новому якісному рівні вирішуються поставлені завдання у навчанні, розвитку і виховання студентів, закладається фундамент комплексного бачення і рішення складних проблем сучасності. За таких умов узагальнений характер пізнавальної діяльності іноземних студентів дозволяє поглиблено використовувати знання і вміння у практичних умовах. Реалізація міжпредметних зв'язків виключає дублювання у вивченні матеріалу, дозволяє економити дорогоцінний час та створює сприятливі умови для формування загальних компетентностей, підвищує ефективність практичної складової навчальної діяльності.

На лекціях і практичних заняттях з «Економічної і соціальної географії світу» добре прослідковується міжпредметний зв'язок з різними навчальними дисциплінами, зокрема, з фізикою, астрономією, біологією, політичною економією, історією, російською мовою, російською літературою, хімією і т.і.

В ході індивідуальної роботи за темою «Вступний курс» слухачам підготовчого відділення можна запропонувати для виразного читання вірш. Це є втіленням практичного зразку застосування між предметних зв'язків між географією, російською літературою та фізикою. На індивідуальній картці може бути такий текст:

„...Внимательно прочитайте стихотворение «Вот это сон» Виктора Трошенкова. Значение новых для вас слов определите по толковому словарю. Определите, о каком физическом явлении идет речь? Выберите из скобок правильный ответ (радуга, шторм, засуха, свечение разреженных слоев воздуха под действием протонов и электронов).

*Первый раз приключилось такое.
Видно, Солнцем, проникся насквозь.*

*Мне с полярным сияньем цветное
Сновиденье увидеть пришлось.
То стремительным вихрем крученым,
То «короной», то снова «дугой»
С фиолетовым спектром,
зелёным простиралось оно надо мной.
Удержатъ бы такие мгновенья.
Но часы просыпаться велят.
Помню только жалел в сновиденье,
Что для съёмки не взял аппарат...».*

Міжпредметні зв'язки географії та хімії можуть реалізовуватися під час проведення практичних занять з тем «Добування залізної руди у світі», «Кольорова металургія. Цикли виробництва», «Забруднення світових водних ресурсів». Зокрема, слухачам підготовчого відділення фахівець-хімік зможе зрозуміліше пояснити, на прикладі навчальної презентації чи на картинках, чи відео, хіміко-технологічний процес на одному із діючих заводів. Це ж саме стосується проблем забруднення води, нераціонального використання тих чи інших корисних копалин.

При вивченні теми «Світові мінеральні ресурси», а конкретніше, при аналізі таких аспектів як «Лісові ресурси», «Водні ресурси», «Проблема охорони навколишнього середовища», «Екосистеми: ліси, степ, Кримські гори, Українські Карпати, прісні водойми, моря, населені пункти» на конкретних прикладах фахівець з галузі біологічних наук зможе швидко і зрозуміло пояснити чому ті чи інші види флори і фауни знаходяться під охороною держави, і що буде як вони зникнуть. Натомість, викладач географії може розповісти про успішний міжнародний досвід відновлення природних екосистем. При вивченні теми «Народне господарство України», а конкретніше при аналізі таких аспектів як «Рослинництво: продовольчі культури», «Рослинництво: непродовольчі культури», «Тваринництво. АПК» деталізувати необхідну студентам інформацію, показати зразки найновіших сортів господарських культур, показати їх кращі характеристики допоможе досвідчений викладач біології.

При вивченні теми «Народне господарство України», а конкретніше, при аналізі економіко-географічного районування та економічні районів краще за все пояснити студентам з точки зору хронологічного підходу про Закарпаття, Холмщину, Підляшшя, Поділля, Буковину, Наддніпрянщину, Полісся, Запоріжжя, Слобожанщину, Донбас. Також цікавим фактом для слухачів підготовчого відділення буде й історична довідка про заселення сучасної території та розвиток країни, про представників народностей, що мешкали на її території у різний історичний період. Дізнавшись про історичні особливості ведення господарської діяльності, слухачам простіше пояснити сучасні напрямки ведення економіки тієї чи ін. країни. Загалом, вивчення економічного розвитку будь-якої країни світу слід розпочинати з історико-географічних аспектів заселення та господарського освоєння краю.

При вивченні теми «Народне господарство України», а конкретніше, при аналізі загальної характеристики промисловості, вивченні закономірностей територіальної організації промисловості, засвоєнні поняття «територіально-промислового комплексу», аналізі факторів та умов розміщення підприємств, деталізації форм організації виробництва, основних галузей промисловості України, основ ведення сільське господарство краще за все може пояснити викладач економіки. Доцільним для студентів буде застосування міжпредметного зв'язку з економікою при визначення питомої ваги провідних галузей промисловості, розрахунку ВВП, ВНП різних держав світу при вивченні теми «Політична карта світу» на практичних заняттях.

Використання в ході навчальної діяльності на практичних заняттях зі слухачами підготовчого відділення графіків та діаграм, за допомогою яких ми можемо дізнатися про кількість вирощеної картоплі, соняшнику, оливи, картоплі, цукрових буряків, різних видів м'яса, молока дає можливість реалізації між предметних зв'язків географії та креслення. Без цього зрозуміти суть ведення сучасного сільського господарства досить складно.

Позитивними аспектами застосування між предметних зв'язків географії з іншими предметами є пояснення взаємозв'язків фізичних явищ на Землі, у різних регіонах світу, про закономірності їх розповсюдження в ін. науках;

Для ефективного впровадження міжпредметних зв'язків у навчально-виховний процес на уроках географії треба дотримуватися таких правил: не слід вважати, що на одному практичному занятті встановлювати зв'язки з усіма предметами; не перенасичувати заняття інформацією, що іноді буває занадто деталізованою. В результаті такої сумісної роботи, ретельно підготовленої та майстерно проведеної різними фахівцями, знання слухачів підготовчого відділення стають міцнішими, вони краще осмислюють новий матеріал, швидше запам'ятовують нову лексику, в залежності від їх індивідуальних особливостей.

Міжпредметні зв'язки реалізуються через зміст, методи навчання та різноманітні форми організації навчальної діяльності. Робота над здійсненням міжпредметних зв'язків не має обмежуватися лише лекціями або практичними заняттями, а стимулює організацію та проведення в поза аудиторний час міжпредметних семінарів, екскурсій, конференцій тощо.

На факультативних заняттях та у позааудиторній роботі доцільно поглиблювати знання слухачів підготовчого відділення про види основних гірських порід і мінералів, закономірності розвитку форм земної поверхні, детальніше вивчати населення, галузі господарства, зокрема торгівлю, планування, більше уваги приділяти орієнтуванню і роботі з різними картами, зніманню планів місцевості, елементарному польовому дослідженню природного комплексу та його окремих компонентів, методиці дослідження економічних об'єктів. Ця робота в основі своїй носить краєзнавчий характер, і носить на меті викликати зацікавлення слухачів природою нашого краю, видатними пам'ятками природи, культури,

Загалом, навчально-пізнавальне значення міжпредметних зв'язків географії надзвичайно велике. І полягає воно в тому, що слухачі підготовчого відділення вивчають на практичних заняттях географічні поняття, факти, предмети і явища з їх особливостями на основі наукових обґрунтувань інших навчальних дисциплін, на основі знань набутих раніше з інших предметів. Завдяки цьому сутність багатьох явищ та предметів, що вивчаються, стає слухачам підготовчого відділення конкретнішою і зрозумілішою. При цьому набуті знання з різних дисциплін стають глибшими і міцнішими, набувають більшого прикладного значення і можливості швидкого реального втілення. Щодо навчально-пізнавального значення, слід також додати, що виховне значення міжпредметних зв'язків полягає в тому, що знання слухачів підготовчого відділення після проведення таких об'єднаних занять являють собою не окремі розірвані кільця, а велике взаємопов'язане коло. Завдяки таким взаємозв'язаним знанням в слухачів підготовчого відділення правильно формується науковий світогляд, котрий базується на твердих постулатах, у них розвиваються нові потреби та створюється позитивна мотивація, що зумовлює їх практичну діяльність.

Література:

1. Горбенко А.М. Реализация межпредметных связей при изучении физики/ Горбенко А.М. //Проблеми і перспективи підготовки іноземних студентів.- Х.: ХНАДУ, 6-7 жовтня 2016 р.- С.400-403.